

15. Студеничка
академија

Манастир Студеница
09-12. јун 2010.

800 година
српске медицине

ГЕТОПИС
СТУДЕНИЧКЕ
АКАДЕМИЈЕ
ANNALS OF THE ACADEMY OF STUDENICA

UDC: 061.61(497.11 Srbija)

Научни значај Пастерових завода из Србије

Душан Лалошевић

Пастеров завод Нови Сад

Само 12 година после париског, основан је први Пастеров завод у Србији и на Балкану, 1900. године у Нишу. Његов допринос превентивној медицини Србије био је огроман, у првом реду у производњи вакцина против вариоле и беснила. Његов први управник, др Драгутин Петковић, након усавршавања у Француској и Немачкој, основао је антирабично, бактериолошко и хемијско одељење. Објављивао је стручне и научне радове у *Српском архиву*, *Војнолекарском годишњаку* и један рад о трбушном тифусу у тада главном светском микробиолошком часопису *Centralblatt für die Bakteriologie*. Међутим, његов научни рад је прекинут када је као пуковник учествовао у Балканским и Првом светском рату, прешао Албанију и борио се против многих зараза које су тада косиле српску војску. После ослобођења, 1919. године Пастеров завод у Нишу обновљен је и наставио је научни рад под управом Герасима Аливизатоса, Грка који је дошао да помогне српском народу. Он је аутор тзв. мешовите методе у профилакси беснила, у којој је комбиновао методу дилуције живе вакцине са концентрованијом вакцином третираном етром. О својој методи објавио је рад у часопису *Deutschen Medicinische Wochenschrift* 1922. године. После 1928. године, у целој Краљевини СХС остао је активан само Пастеров завод у Новом Саду, који је до данас остао централна антирабична установа. Његов први директор др Адолф Хемпт, рођен у Новом Саду 1874. године, аутор је у свету чувене вакцине против беснила која носи његово име и била је у употреби од 1925. до 1989. године. Он је први у свету направио потпуно инактивисану тј. мртву вакцину, која је била далеко безбеднија за примену, те су је под Хемптовим именом постепено прихватиле бројне европске земље, Аустрија, Чехословачка, Немачка, Мађарска, а из новосадског завода извозила се и у неке афричке земље. Први рад о новој вакцини др Хемпт је објавио у часопису *Annales de l'Institut Pasteur* 1925. године на француском, а објављивао је и у немачким часописима, као и у *Српском архиву* и *Југословенском ветеринарском гласнику*. Његов ученик, др Милан Николић, после Другог св. рата објављивао је

радове највише о беснилу у водећим светским часописима углавном на немачком. Један његов експериментални рад о дужини инкубације беснила из 1958. године цитиран је у савременом светском уџбенику инфектологије од Мендела. Каснији истраживачи у новосадском Пастеровом заводу објављивали су радове у страним часописима поред беснила и о другим зоонозама, лимфоцитном хориоменингитису, ларви мигранс итд.

Кључне речи: Пастеров завод; Адолф Хемпт; Историја медицине